SCIENCE PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari

10-maxsus son (5-jild)
2025

ISSN: 2181-1342 (Online)
Сайт: https://scienceproblems.uz
DOI: 10.47390/SPR1342V5SI10Y2025

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ S/10 (5) – 2025

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

TOSHKENT-2025

BOSH MUHARRIR:

Isanova Feruza Tulqinovna

TAHRIR HAY'ATI:

07.00.00- TARIX FANLARI:

Yuldashev Anvar Ergashevich – tarix fanlari doktori, siyosiy fanlar nomzodi, professor;

Mavlanov Uktam Maxmasabirovich – tarix fanlari doktori, professor;

Xazratkulov Abror – tarix fanlari doktori, dotsent;

Tursunov Ravshan Normuratovich – tarix fanlari doktori;

Xolikulov Axmadjon Boymahammatovich – tarix fanlari doktori;

Gabrielyan Sofya Ivanovna – tarix fanlari doktori, dotsent;

Saidov Sarvar Atabullo o'g'li – katta ilmiy xodim, Imom Termiziy xalqaro ilmiy-tadqiqot markazi, ilmiy tadqiqotlar bo'limi.

08.00.00- IQTISODIYOT FANLARI:

Karlibayeva Raya Xojabayevna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Nasirxodjayeva Dilafruz Sabitxanovna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Ostonokulov Azamat Abdukarimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Arabov Nurali Uralovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent;

Azizov Sherzod O'ktamovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent;

Xojayev Azizxon Saidaloxonovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent

Xolov Aktam Xatamovich – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent;

Shadiyeva Dildora Xamidovna – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent v.b,;

Shakarov Qulmat Ashirovich – iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent,;

Jabborova Charos Aminovna - iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).

09.00.00- FALSAFA FANLARI:

Hakimov Nazar Hakimovich – falsafa fanlari doktori, professor;

Yaxshilikov Jo'raboy – falsafa fanlari doktori, professor;

G'aybullayev Otabek Muhammadiyevich – falsafa fanlari doktori, professor;

Saidova Kamola Uskanbayevna – falsafa fanlari doktori;

Hoshimxonov Mo'min – falsafa fanlari doktori, dotsent;

O'roqova Oysuluv Jamoliddinovna – falsafa fanlari doktori, dotsent;

Nosirxodjayeva Gulnora Abdukaxxarovna – falsafa fanlari nomzodi, dotsent;

Turdiyev Bexruz Sobirovich – falsafa fanlari doktori (DSc), Professor.

10.00.00- FILOLOGIYA FANLARI:

Axmedov Oybek Saporbayevich – filologiya fanlari doktori, professor;

Ko'chimov Shuxrat Norqizilovich – filologiya fanlari doktori, dotsent;

Hasanov Shavkat Ahadovich – filologiya fanlari doktori, professor;

Baxronova Dilrabo Keldiyorovna – filologiya fanlari doktori, professor;

Mirsanov G'aybullo Qulmurodovich – filologiya fanlari doktori, professor;

Salaxutdinova Musharraf Isamutdinovna – filologiya fanlari nomzodi, dotsent;

Kuchkarov Raxman Urmanovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent v/b;

Yunusov Mansur Abdullayevich – filologiya fanlari nomzodi;

Saidov Ulugbek Aripovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent;

Qodirova Muqaddas Tog'ayevna - filologiya fanlari nomzodi, dotsent.

12.00.00- YURIDIK FANLAR:

Axmedshayeva Mavlyuda Axatovna – yuridik fanlar doktori, professor;

Muxitdinova Firyuza Abdurashidovna – yuridik fanlar doktori, professor;

Esanova Zamira Normurotovna – yuridik fanlar doktori, professor, Oʻzbekiston Respublikasida xizmat koʻrsatgan yurist;

Hamroqulov Bahodir Mamasharifovich – yuridik fanlar doktori, professor v.b.,;

Zulfiqorov Sherzod Xurramovich – yuridik fanlar doktori, professor;

Xayitov Xushvaqt Saparbayevich – yuridik fanlar doktori, professor;

Asadov Shavkat Gʻaybullayevich – yuridik fanlar doktori, dotsent;

Ergashev Ikrom Abdurasulovich – yuridik fanlari doktori, professor;

Utemuratov Maxmut Ajimuratovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Saydullayev Shaxzod Alixanovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Hakimov Komil Baxtiyarovich – yuridik fanlar doktori, dotsent;

Yusupov Sardorbek Baxodirovich – yuridik fanlar doktori, professor;

Amirov Zafar Aktamovich – yuridik fanlar doktori (PhD);

Joʻrayev Sherzod Yuldashevich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent;

Babadjanov Atabek Davronbekovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Normatov Bekzod Akrom oʻgʻli — yuridik fanlar boʻyicha falsafa doktori;

Rahmatov Elyor Jumaboyevich — yuridik fanlar nomzodi;

13.00.00- PEDAGOGIKA FANLARI:

Xashimova Dildarxon Urinboyevna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Ibragimova Gulnora Xavazmatovna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Zakirova Feruza Maxmudovna – pedagogika fanlari doktori;

Kayumova Nasiba Ashurovna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Taylanova Shoxida Zayniyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent;

Jumaniyozova Muhayyo Tojiyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent;

Ibraximov Sanjar Urunbayevich – pedagogika fanlari doktori;

Javliyeva Shaxnoza Baxodirovna – pedagogika fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD);

Bobomurotova Latofat Elmurodovna — pedagogika fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD).

19.00.00- PSIXOLOGIYA FANLARI:

Karimova Vasila Mamanosirovna – psixologiya fanlari doktori, professor, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Hayitov Oybek Eshboyevich – Jismoniy tarbiya va sport boʻyicha mutaxassislarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti, psixologiya fanlari doktori, professor

Umarova Navbahor Shokirovna– psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti, Amaliy psixologiyasi kafedrasi mudiri;

Atabayeva Nargis Batirovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent;

Shamshetova Anjim Karamaddinovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent;

Qodirov Obid Safarovich – psixologiya fanlari doktori (PhD).

22.00.00- SOTSIOLOGIYA FANLARI:

Latipova Nodira Muxtarjanovna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, Oʻzbekiston milliy universiteti kafedra mudiri;

Seitov Azamat Poʻlatovich – sotsiologiya fanlari doktori, professor, Oʻzbekiston milliy universiteti;

Sodiqova Shohida Marxaboyevna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, Oʻzbekiston xalqaro islom akademiyasi.

23.00.00- SIYOSIY FANLAR

Nazarov Nasriddin Ataqulovich –siyosiy fanlar doktori, falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent arxitektura qurilish instituti;

Boʻtayev Usmonjon Xayrullayevich –siyosiy fanlar doktori, dotsent, Oʻzbekiston milliy universiteti kafedra mudiri.

OAK Ro'yxati

Mazkur jurnal Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining 2022-yil 30-noyabrdagi 327/5-son qarori bilan tarix, iqtisodiyot, falsafa, filologiya, yuridik va pedagogika fanlari bo'yicha ilmiy darajalar yuzasidan dissertatsiyalar asosiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

"Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari" elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

Muassis: "SCIENCEPROBLEMS TEAM" mas'uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil: scienceproblems.uz@gmail.com

Bog'lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).

IJTIMOIY-GUMANITAR FANLARNING
DOLZARB MUAMMOLARI
5-jild, 10-maxsus son (noyabr, 2025). - 450 bet.

MUNDARIJA

07.00.00 – TARIX FANLARI

Ismoilov Ubaydulla Mamat o‘g‘li
SUYIRLITEPA YODGORLIGIDA OLIB BORILGAN ARXEOLOGIK TADQIQOTLAR
VA TOPILGAN AYRIM TANGALAR TAHLILI 11-19

Saidboboyeva Gulzora Nematjonovna
O‘ZBEKISTON ELEKTR ENERGETIKA SANOATI RIVOJIDA D.P.ROZITNING O‘RNI 20-24

Umarov Sardor Yakubovich
XX ASRNING OXIRI-XXI ASR BOSHIDA GERMANIYA DAVLAT MOLIYASI VA
BIRLASHTIRISHNING MOLIYAVIY OQIBATLARI........ 25-31

Eshonkulov Shaxzod Eshkuvatovich
AHOLINING LOKAL-ETNOGRAFIK GURUHLARI VA ULAR BILAN BOG‘LIQ
TOPONIMLAR 32-37

Olimov Nodirbek Anvarjon o‘g‘li
QO‘QON XONLIGI ETNIK HOLATIGA OID MA’LUMOTLAR
(“TARIXI SHOHRUXIY” ASARI MISOLIDA) 38-41

Mo‘minov Xusanboy Madaminjonovich, Daminova Mashhuraxon
DAVRIY MATBUOT VA UNING JAMIYAT TARAQQIYOTIDAGI O‘RNI........ 42-45

Ahmedov Bahodir Ismailovich
O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI ICHKI ISHLAR VAZIRLIGI AKADEMIYASINING
TARIXIY BOSQICHLARI 46-55

Ravshanov Mahmud
ALISHER NAVOIYNING ASARLARIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN
FOYDALANISH MAHORAT: YECHIMLAR VA ZAMONAVIY YONDASHUV MASALALARI...... 56-59

Asadova Ra’no Baymanovna
O‘ZBEKISTON VA HINDISTON O‘RTASIDAGI ILM-FAN HAMKORLIGI TARIXI
VA ZAMONAVIY BOSQICHLARI 60-64

Qurbonova Marg‘uba
O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA TIL SIYOSATI EVOLYUTSIYASI
VA MILLIY IDENTITETNI SHAKLLANTIRISH JARAYONLARI
(1991–2025 YILLAR TAHLILI) 65-68

Kamolova Habiba Muhammadiyevna
SOBIQ SOVET HOKIMIYATI YILLARIDA SHAHRISABZ IQTISODIY
INFRATUZILMASIDAGI ZIDDIYATLI O‘ZGARISHLAR 69-74

Ergashev Umar Kuziyevich
XIX ASR OXIRI – XX ASR BOSHLARIDA BUXORO AMIRLIGI G‘UZOR BEKLIGI AHOLISI
TARIXI (HARDURI ETNOGRAFIK GURUHI MISOLIDA) 75-79

Ergashev Akhror
THE FACTORS THAT HAVE LED TO INTERNAL CRISES IN PAKISTAN,
AND THE SUBSEQUENT STRENGTHENING OF THE MILITARY'S ROLE
IN THE COUNTRY'S POLITICAL LIFE 80-88

Qurbonov Abbos Shonazarovich
SUN'IY INTELLEKT YORDAMIDA ARXIV HUJJATLARINI TAHLIL QILISH:
YANGI TARIXIY YONDASHUVLAR 89-93

Esanova Nilufar
CHET EL INVESTITSIYALARINING O'ZBEKISTON SANOAT SIYOSATIDAGI O'RNI:
XALQARO HAMKORLIK TAJRIBASI ASOSIDA TAHLIL
(QASHQADARYO VILOYATI MISOLIDA) 94-97

Askarxodjayev Yaminxon Muxammedovich
"MAORIF VA O'QUTG'UCHI" JURNALI "MEHNAT MAKTABI NIMA DEMAK?"
MAQOLASIDA O'ZBEKISTON SSRDA AMALIY TA'LIM G'OYASINING DASTLABKI
NAZARIY ASOSLARI (1925-YIL, 1-SONI MISOLIDA) 98-105

Ismatova Zulfizar
O'ZBEK MILLIY KIYIMLARINING TAVSIFI VA TASNIFI 106-114

Abdualimova Durdona Shavkat qizi
G'AZNAVIYLAR QUDRATINING YEMIRILISH NUQTASI 115-125

Xadjamuratova Matlyuba Xoshimovna
YOSHLARNI IJTIMOIY HIMOYA QILISH – TADQIQOTLARNING MUHIM YO'NALISHI 126-129

Elboyeva Shaxnoza
ILMIY RAHBARLIK VA INNOVATSION BOSHQARUVDA
O'ZBEK AYOL OLIMALARINING ROLI 130-134

08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI

Doniyorova Shaxnoza Doniyorovna
O'ZBEKISTON IQTISODIYOTIDA GEOLOGIYA VA YENGIL SANOAT TARMOQLARI
O'RTASIDAGI INTEGRATSIYANING RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI 135-142

Jumaniyazov Nodirbek Odilbek o'g'li
MINTAQA IQTISODIYOTINI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA
SANOAT TARKIBIY O'ZGARISHLARIGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR
(XORAZM VILOYATI MISOLIDA) 143-151

Sharipova Gulchehra Farhod qizi
IMPROVING THE PRACTICAL MECHANISM OF EDUCATION QUALITY
MANAGEMENT BASED ON FOREIGN EXPERIENCE:
IN THE CASE OF JAPAN 152-157

Nurmurodov Zafarjon Nurmurod o'g'li
MARKAZIY OSIYO DAVLATLARIDA MAHALLIY BOSHQARUV TIZIMLARIDA SUN'IY
INTELLEKT QO'LLASH TAJRIBASI: O'ZBEKISTON UCHUN XULOSALAR 158-162

Sharopov Nurmuhammad Bobirovich
DAVLAT SIYOSATI VA YASHIL IQTISODIYOT:
SUBSIDIYALAR, SOLIQ VA RAG'BATLAR 163-166

Ibragimov Nodir Nusriddinovich
AGRAR SEKTORNI INNOVATSION RIVOJLANISHNI TA'MINLASHDA EKONOMETRIK
PROGNOZLASH USLUBLARINING TAKOMILLASHTIRILGAN YONDASHUVLARI 167-174

Soxadaliyev Abdurashid Mamadaliyevich
CHORVACHILIK MAHSULOTLARI ISHLAB CHIQARISH HAJMINI OSHIRISHDA BOZOR MEXANIZMLARINI RIVOJLANTIRISH 175-179

09.00.00 – FALSAFA FANLARI

Raupova Ra'no Sohibovna
GLOBALLASHUV VA AXBOROTLASHGAN JAMIYATDA IBN SINO MEROSIDAN FOYDALANISH 180-184

Mamayusupov Umidjon Kurbanovich
JAMIYATNI BOSHQARISHDA ILMIY BASHORATNING METODOLOGIK VA PROGNOSTIK VAZIFALARI 185-189

Ergashev Ozodbek Shavkatovich
YANGI DAVR G'ARB FALSAFASIDA INSON MUAMMOSI 190-194

Alimova Shaxnoza Xamidovna
NOGIRONLIGI BO'LGAN YOSHLARNING JAMIYAT HAYOTIDAGI TO'LAQONLI ISHTIROKI: MUAMMOLAR VA YECHIMLAR 195-205

Tolipov Baxtiyor
YOSHLAR IQTISODIY FAOLLIGINING TARIXIY GENEZISI VA RIVOJLANISH OMILLARI 206-211

Rasulov Azizxon Mukhamadqodirovich
AXBOROT TIZIMLARI, MAHSULOTLARI VA XIZMATLARIDAN AXBOROT BIZNESI MUHITINI YARATISH ASOSLARI 212-218

Abdullayeva Ziyoda Nabiyevna
RAQAMLI JAMIYATDA AXLOQIY ISHONCHNI AVTOMATIK BAHOLASH TIZIMI 219-225

Yekubova Mavluda Iskandarovna
RAQAMLASHGAN JAMIYATDA KOMMUNIKATIV REALLIK VA KOMMUNIKATIV RATSIONALLIK 226-232

Madraximov Atabek Abduraximovich
EKOLOGIK TARBIYA HAMDA BILIM – EKOLOGIK MADANIYAT POYDEVORI 233-238

Рахматов Нуриддин Негкадамович
МЕХАНИЗМ РАЗВИТИЯ ДУХОВНО-НРАВСТВЕННЫХ КАЧЕСТВ В ТВОРЧЕСТВЕ ХУСЕЙНА ВОИЗА КАШИФИ 239-243

Axmedova Dilrabo Sa'dullayevna
YOSHLAR ORASIDA GIYOHVAND MODDALAR VA SPIRTLI ICHIMLIKLARGA QIZIQISHNING IJTIMOIY SABAB VA OQIBATLARI 244-247

Xudoykulov Azamat Beshumovich, Saidov Shomahmud Azamat o'g'li
INSON FALSAFASI 248-252

Baratova Madina Xasanovna
KAMBAG'AL OILA FARZANDLARINING IJTIMOIY FAOLLIGINI TA'MINLASH: INDIVIDUAL VA IJTIMOIY OMILLAR 253-259

Ismoilov Maxamadixon Isroilovich
IQTISODIY ADOLAT VA FAROVONLIK FALSAFASI: ETIK TAMOYILLAR VA IJTIMOIY NOMUTANOSIBLIKLAR TAHLILI 260-269

Obidov Asliddin Shavkatovich
COSMIC UNITY AND MORAL CONSCIOUSNESS: REINTERPRETING FARGHANI'S COSMOLOGY THROUGH CHITTICK'S LENS 270-274

10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI

Kaniyazova Jupargul Orinbayevna
THE RETROSPECTIVE PLOT IN THE SHORT NOVELS OF CH.AITMATOV 275-280

Алиева Эльвина Аметовна, Нуруллаева Дилбар Алиевна
СПОСОБЫ ВЫРАЖЕНИЯ СРАВНЕНИЯ НА ЛЕКСИЧЕСКОМ, СЛОВООБРАЗОВАТЕЛЬНОМ И МОРФОЛОГИЧЕСКОМ УРОВНЯХ (НА МАТЕРИАЛЕ РАССКАЗОВ А. И. КУПРИНА) 281-285

Sanaqulova Fayoza
REKLAMA MATNLARIDA METAFORA TURLARI VA YONDOSH HODISALAR..................... 286-289

Ruzibayeva Aziza Kahramanovna
THE THEME OF EXILE AND ALIENATION IN BYRON'S POETRY 290-293

Norqobilova Nigora Uralovna
OʻZBEK VA INGLIZ TILLARIDAGI OLQISH VA QARGʻISH SOʻZLARNING LINGVOMADANIY SHARTLANISHI 294-298

Ahmedova Fayyoza Rashidovna
OʻZBEKISTONDA ICHKI TURIZM RIVOJLANISHINING INFRATUZILMAVIY, RAQAMLI VA SOTSIOMADANIY DRAYVERLARI.. 299-306

Elmuratova Zamira Khodjamuratovna
SOME PECULARITIES OF ENGLISH, KARAKALPAK AND TURKMEN PROVERBS ABOUT LABOR.. 307-310

12.00.00 – YURIDIK FANLAR

Sultanova Sabohat Alisherovna
FURTHER DEVELOPMENT OF THE INSTITUTE FOR ASSESSMENT OF REGULATORY IMPACT IN THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN AS AN ELEMENT OF "SMART REGULATION" 311-317

Qushboqov Shohrux Xasan oʻgʻli
JAZONI IJRO ETISH MUASSASALARINING TURLARI VA ULARNING FUQAROLIK-HUQUQIY MAQOMINING OʻZIGA XOS XUSUSIYATLARI BORASIDA AYRIM MULOHAZALAR.. 318-328

Egamberdiyev Vohidjon Otabekovich
JAZONI IJRO ETISH MUASSASALARIDAN OZOD ETILGAN SHAXSLARNI IJTIMOIY REABILITATSIYA QILISH VA MOSLASHTIRISH FAOLIYATINI TASHKIL ETISH 329-339

Xushvaqtov Oʻtkir Temirovich
VOYAGA YETMAGANLAR TOMONIDAN SODIR ETILADIGAN JINOYATLAR PROFILAKTIKASI BOʻYICHA MILLIY QONUNCHILIK NORMALARI TAHLILI 340-346

Leonid Khvan Borisovich, Zilola Gulimova
THE IMPACT OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN PUBLIC ADMINISTRATION.................... 347-353

Normatova Shirin Abdulnabiyevna
XOTIN-QIZLARGA NISBATAN ZOʻRAVONLIKKA QARSHI KURASH BOʻYICHA MILLIY QONUNCHILIKDAGI BOʻSHLIQLAR TAHLILI 354-362

Каюмова Асаля Султномуродовна
ГРАЖДАНСКО-ПРАВОВЫЕ РЕФОРМЫ В УЗБЕКИСТАНЕ:
ПРАКТИЧЕСКИЕ РЕЗУЛЬТАТЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ 363-368

Abdullayeva Sabohat Asatullo qizi
KRIPTOAKTIVLARGA OID JINOYATLAR VA XALQARO HUQUQIY TARTIBGA SOLISH ... 369-377

Imomniyozov Doniyorbek Baxtiyor o‘g‘li
VIRTUAL MULKNING HUQUQIY REJIMI: SUI GENERIS YONDASHUV 378-392

Amonov Zavqiddin
ISLOM HUQUQIDA MULKIY HUQUQLAR PARADIGMASI 393-400

Saidmuradov Najmiddin Nabijonovich
YUQORI INSTANSIYA SUDLARIDA PROKUROR ISHTIROKINING
JINOYAT-PROTSESSUAL JIHATLARI 401-405

Makhmudjanova Mokhirakhon
ANALYSIS OF INTERNATIONAL EXPERIENCE IN ENSURING GENDER EQUALITY........ 406-411

Нормуродова Азиза Азимжон кизи
СЕКСУАЛЬНОЕ НАСИЛИЕ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ИЗОБРАЖЕНИЙ:
ПОНЯТИЕ, ФОРМЫ И ПРАВОВЫЕ АСПЕКТЫ 412-418

13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI

Utkirov Nusrat
BOSHLANG‘ICH SINF O‘QUVCHILARIDA HARAKAT SIFATLARINI
RIVOJLANTIRISHDA ZAMONAVIY PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALAR VA MUAMMOLI-
MODULLI YONDASHUVLAR 419-424

Jamolova Shahlo Qobilovna
BO‘LAJAK FIZIKA FANI O‘QITUVCHILARINING KASBIY KOMPETENTLIGINI DASTURIY
TA’LIM VOSITALARIDAN FOYDALANIB RIVOJLANTIRISH METODIKASI
(“REAL GAZLAR. MOLEKULALARARO O‘ZARO TA’SIR. REAL GAZLAR.
VAN-DER-VAALS TENGLAMASI” MAVZU MISOLIDA) 425-428

Rasulova Moxidil
TIBBIYOT TA’LIMI TIZIMIDA FUNDAMENTAL FANLARNI O‘ZLASHTIRISHDA TALABALAR
BILIMINI BAHOLASHNING ASOSIY SABABLARI VA DIDAKTIK IMKONIYATLARI 429-438

Ismailov Oybek Abdurasulovich
ANESTEZIOLOGIYA FANINI O‘QITISHDA ENTRUSTABLE PROFESSIONAL
ACTIVITIES (EPA) TEXNOLOGIYASIDAN FOYDALANIB TALABALARGA MALAKAVIY
TA’LIM BERISH 439-445

Davlatova Nilufar Vosiljonovna
BO‘LAJAK IQTISODCHI MUTAXASSISLARNING KREATIV IQTISODIY FIKRLASHINI
RIVOJLANTIRISHDA PROBLEMALI VA LOYIHALI O‘QITISH TEXNOLOGIYALARI 446-449

SCIENCE PROBLEMS.UZ

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari
Actual Problems of Humanities and Social Sciences
Volume 5 | Special Issue 10 | 2025
ISSN Online: 2181-1342

Received: 20 October 2025
Accepted: 15 November 2025
Published: 30 November 2025

Article / Original Paper

THEME:“MAORIF VA O‘QUTG‘UCHI” JOURNAL “MEHNAT MAKTABI NIMA DEMAK?” IN THE ARTICLE, THE INITIAL THEORETICAL FOUNDATIONS OF THE IDEA OF PRACTICAL EDUCATION IN THE UZBEKISTAN SSR (IN THE EXAMPLE OF 1925, ISSUE 1)

Askarxodjayev Yaminxon Muxammedovich
Almalyk state technical institute, teacher

Abstract. This article presents an in-depth scientific and pedagogical analysis of the seminal programmatic document titled “Mexnat maktabi nima demak?” (What does a Labor School mean?), published in the 1925, No. 1 issue of the journal “Maorif va O‘qitg‘uchi” (Education and Teacher). The primary objective of the research is to uncover the historical and comparative link between the revolutionary educational ideas of the 1920s-which strongly opposed “dead knowledge” (Anonymous, 1925, p. 24)-and the modern concept of functional literacy. The principle of integrating education through labor activity, as proposed in the article, is assessed as an early precursor to contemporary approaches like STEAM and the Competency-Based Model. By examining the ideological (socialist civic education) (Anonymous, 1925, p. 25) and economic (school self-sufficiency) (Anonymous, 1925, p. 26) requirements of the time, this analysis establishes a theoretical framework for understanding the historical roots of educational reform in Uzbekistan and the persistent challenge of enhancing functional literacy skills, as reflected in current PISA results.

Keywords: Labor school, functional literacy, Turkestan, pedagogical reform, dead knowledge, Steam,Competency-based education,1925.

“MAORIF VA O‘QUTG‘UCHI” JURNALI “MEHNAT MAKTABI NIMA DEMAK?” MAQOLASIDA O‘ZBEKISTON SSRDA AMALIY TA’LIM G‘OYASINING DASTLABKI NAZARIY ASOSLARI (1925-YIL, 1-SONI MISOLIDA)

Askarxodjayev Yaminxon Muxammedovich
Olmaliq davlat texnika instituti, o‘qituvchi
E-mail: muhammedovaminhon@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu maqolada مه عا رف وه ئوقوتغوچى “Maorif va o‘qutg‘uchi” jurnalining 1925-yil, 1-sonida chop etilgan “Mehnat maktabi nima demak?” sarlavhali dasturiy hujjati chuqur ilmiy-pedagogik tahlil qilinadi. Tadqiqotning asosiy maqsadi – 1920 - “o‘lik bilimlar” ga (“Maorif va o‘qutg‘uchi” jurnali-1925-yil-1-сон-24-bet) qarshi qaratilgan inqilobiy ta’lim g‘oyalarining funksional savodxonlik konsepsiyasi bilan tarixiy-qiyosiy bog‘liqligini ochib berishdan iborat. Maqolada ilgari surilgan ta’limni mehnat faoliyati orqali integratsiyalash tamoyili zamonaviy STEAM va Kompetensiyaviy yondashuvlarning ilk ko‘rinishi sifatida baholanadi. Tahlil, g‘oyaviy (shuralar hukumatining tarbiyaviy ishi) va moddiy (o‘z-o‘zini ta’minlash) talablarni o‘rganish orqali, O‘zbekistonda ta’lim islohotlarining tarixiy ildizlarini va bugungi PISA natijalarini yaxshilash yo‘lidagi vazifalarni tushunish uchun nazariy asos yaratadi.

Kalit so‘zlar: mehnat maktabi, funksional savodxonlik, o’lik bilimlar, pedagogik islohot, Maorif va o’qitg‘uchi, STEAM, kompetensiya, ta’lim tarixi.

DOI: https://doi.org/10.47390/SPR1342V5SI10Y2025N16

Kirish. **مه عارف وه ئوقوتغوچى “Maorif va o‘qutg‘uchi”** jurnalining ushbu sonidagi ميهنت مكتبى نيمه ديمك؟ **“Mehnat maktabi nima demak?”** sarlavhali maqola 1920-yillardagi yangicha

pedagogik tafakkur va ta’lim islohotlarining nazariy asoslarini tushuntirishga bag‘ishlangan. Ushbu davrda eski maktab tizimidan voz kechilib, inqilobiy g‘oyalarga asoslangan, jamiyat ehtiyojlariga javob beradigan yangi turdagi maktabni, ya’ni mehnat maktabini tashkil etish dolzarb edi.

Maqolaning maqsadi. Mehnat maktabi tushunchasining chuqur ma’nosini ochib berish, uning an’anaviy maktabdan farqini ko‘rsatish va bu maktabning ijtimoiy-siyosiy ahamiyatini asoslash hamda o‘zbek pedagogik fikri uchun o‘z davrining fundamental dasturiy hujjati hisoblanadi. Maqola, post-inqilobiy davrdagi ta’lim islohotlarining nazariy asosini, eski, burjua maktabi qoldiqlaridan qutulish va yangi, sotsialistik mehnat etikasi asosidagi tizimni shakllantirish zaruriyatini ilmiy-publitsistik uslubda asoslaydi.

Epistemologik maqsad. Mehnat maktabi tushunchasini shunchaki hunar o‘rgatuvchi joy emas, balki sotsialistik jamiyatning asosiy tarbiya vositasi sifatida tushuntirishdir.

Maqolaning asosiy maqsadi - “mehnat maktabining mohiyati va ahamiyati”ni tushuntirish bo‘lib, bu tizimning G‘arbiy Yevropa va Amerikadan kelgan g‘oyalardan farqli o‘laroq, Shurolar tuzumi sharoitida amaliyotga to‘liq tatbiq etilishini ta’kidlashdan iborat [1].

Maqolaning boshida “Mehnat maktabi”ning mohiyati tahlil qilinadi. U shunchaki kasb-hunar o‘rgatuvchi muassasa emas, balki bolalarni ixtisoslangan mehnat ruhida tarbiyalovchi joy sifatida ta’riflanadi. Uning tub maqsadi o‘quvchini ijtimoiy-foydali mehnatga tayyorlash va uning mehnat orqali hayotiy tajriba orttirishiga yordam berishdir. Maqolada aytilishicha, “G‘arbiy Yevropa va Amerikadagi pedagoglar orasida mehnat maktabining g‘oyasi avvaldan mavjud bo‘lgan, biroq inqilob bu g‘oyani amalda joriy etishga birinchi marta imkon bergan [2].

Maqola, mehnat maktabi g‘oyasi avvaldan G‘arbiy Yevropa va Amerika pedagogikasida mavjud bo‘lganini e’tirof etsa-da, uning to‘liq va haqiqiy ma’noda amalga oshishi faqat Proletariat inqilobi tufayli yuzaga kelganligini urg‘ulaydi. Mehnat maktabi - bu “mehnat ruhiyatida” tarbiya beradigan muassasa bo‘lib, u bolani shaxsiy manfaatdan uzoqlashtirib, “umumiy xo‘jalik” rivojiga tayyorlashni ko‘zda tutadi.

Eski maktab tizimining tanqidi. Muallif mehnat maktabining afzalliklarini ko‘rsatish uchun, avvalo, eski maktab tizimining kamchiliklarini qoralaydi. Eski maktablar faqat nazariy bilimlar to‘plamini bergan, hayotdan uzoq, quruq, passiv ta’lim maskanlari bo‘lgan [3]. Eski maktab ta’limi ko‘pincha كلّهلرگه توۋلدرماق “kallalarga to‘ldirmoq” bilan cheklangan, ya’ni amaliyotsiz, faqat yod olishga qaratilgan [4].

Muallif eski, burjua maktabining o‘qitish metodini keskin tanqid qiladi. Eski maktab o‘quvchini passiv tinglovchiga aylantirgan, u faqatgina “o‘lik bilimlar”ni o‘quvchi “kallasiga to‘ldirish” bilan cheklanib, olingan bilimlarni hayotda qo‘llash imkoniyatini bermagan. Eski maktab bitiruvchilari “ko‘zlari bilan ko‘rib turgan narsani bilmasligi, ularning o‘quvi hayotga yotligi” tanqid qilinadi. Bu esa o‘quvchining hayotdan uzilganligini bildiradi [5].

Eski maktab bitiruvchilari ijtimoiy hayotga tayyor emasligi va olingan bilimlarini amalda qo‘llashni bilmasligi tanqid qilinadi.

Mehnat maktabining sotsialistik g‘oyasi. Maqolada mehnat maktabi shurolar hukumatining muhim quroli sifatida tasvirlanadi. Bu maktab o‘quvchilarni shaxsiy mulkchilik g‘oyalaridan uzoqlashtirib, umumiy mehnat va jamoaviy manfaat ruhida tarbiyalashni maqsad qiladi. Shurolar maktabi o‘qituvchini ham, o‘quvchini ham “mehnatkashlar hayotiga yaqinlashtirmoq” vazifasini zimmasiga oladi [6].

Mehnat maktabi siyosiy jihatdan “shurolar hukumatining ta’limdagi bino”si sifatida koʻriladi. Uning maqsadi — yoshlarni shurolar gʻoyalarini tushungan, qalbi ishchi va mehnatkashlarga moslangan avlod qilib tarbiyalashdir. Bu maktabning ijtimoiy-siyosiy funksiyasi uning pedagogik funksiyasidan ustun turadi. Shurolar maktabi “oʻqutgʻuchi va oʻqitiluvchini qilib kelgan mehnatkash hayotiga yaqinlashtirmoq”ni maqsad qiladi [7].

Bu tizim bolalarni yoshligidan hayotga, oʻqishga, oʻqitishga, turmushga, umuman, jamoaviy xoʻjalikning muhim qismiga aylantirishni koʻzda tutadi.

Ta’lim jarayonining oʻzgarishi. Mehnat maktabida oʻqitish jarayoni oʻzgaradi. Darslar shunchaki sinfda oʻtirib eshitishdan iborat boʻlmaydi, balki amaliy mashgʻulotlar, laboratoriya ishlari va ekskursiyalar asosiy oʻrinni egallaydi. Oʻqitishda asosiy e’tibor “mehnatning toʻgʻri tashkil qilinishi”ga beriladi. Maktab, yozuvchi fikricha, oʻquvchilarni “qadimiy zamondan ham, doʻzax kabi koʻrinarli” boʻlgan qullik va boʻysunishlardan qutqarib, “erkin mehnatning quvonchlariga yetishga” undashi kerak [8].

Mehnat maktabida oʻqitish metodikasi: amaliyot ustuvorligi mehnat maktabida ta’lim jarayonining markazida mehnatning oʻzi turadi. Oʻquvchi bilimlarni faqat kitobdan emas, balki jamoaviy foydali mehnat jarayonida oladi. Bu yerda aql ishi (nazariya) va jismoniy ish (amaliyot) ajralmas birlikni tashkil qiladi. Maktabda bolalar “mehnatning toʻgʻri tashkil qilinishi” orqali bilim olishlari va tarbiya topishlari lozim. Bu esa maktabni “umumiy xoʻjalik”ning bir boʻlagiga aylantiradi [9].

Oʻqituvchining yangi roli. Mehnat maktabida oʻqituvchi endi faqat bilim uzatuvchi shaxs emas, balki tarbiyachi, hayotiy tajriba yoʻnaltiruvchisiga aylanadi. U shuralar gʻoyalarini tarbiyalashda asosiy kuch boʻlishi lozim. Oʻqituvchi “shuralar hukumatining buyuk tarbiya Ishida” ishtirok etuvchi, “mehnatkashlar hayotini chuqur oʻrganib”, maktabni hayot bilan bogʻlaydigan shaxsdir.

Oʻqituvchi kadrlarga qoʻyilgan yangi talablar. Yangi tipdagi maktab uchun yangi tipdagi oʻqituvchi talab qilinadi. U endi eski usuldagi bilim beruvchi emas, balki “shurolar hukumatining buyuk tarbiya ishi”da ishtirok etuvchi faol kuch boʻlishi kerak. Oʻqituvchi oʻz faoliyatida mehnatkash ommaning hayotini tushunishi va maktabni shularning manfaatlariga xizmat qildirishi shart. Oʻqituvchi nafaqat ta’lim beruvchi, balki “inqilobiy ruhda tarbiya qiluvchi, mehnatning yangi gʻoyalarini singdiruvchi” shaxsdir [10].

Mehnat maktabining iqtisodiy va ijtimoiy roli. Mehnat maktabining ijtimoiy funksiyasi nafaqat shaxsni tarbiyalash, balki xalq xo’jaligining rivojlanishiga bevosita hissa qo’shishdir. U oʻquvchilarni savodsizlikdan qutqarish orqali madaniy tiklanishning asosini yaratadi. Mehnat va savodning birlashishi (masalan, “Yangi alifbeni xalqqa yoyish”) iqtisodiy samaradorlikni oshirishga qaratilgan. Mehnat maktabi ishi “buni toʻla xalqqa xos qilib e’lon qildi” va bu tizimning davomli va uzluksiz boʻlishi zarurligi ta’kidlangan [11].

Mehnatning manfaatligi va qadr-qimmati. Maqolaning muhim gʻoyalaridan biri - mehnatning qadr-qimmatini oshirishdir. Mehnat maktabi bolalarga mehnatning nafaqat shaxsiy, balki ijtimoiy foydasini ham singdirishi kerak. Bu mehnat orqali oʻquvchi oʻz-oʻzini va jamiyatni qanday rivojlantirishni oʻrganadi. Bolalarga mehnatni toʻgʻri tashkil qilish, uni xalq xoʻjaligining umumiy rivojiga bogʻlash orqali “savodsizlikni yengish” va “madaniy tiklanish”ga erishish mumkin [12].

Maktab va jamiyat aloqasi. Mehnat maktabi jamiyatdan ajralgan holda mavjud boʻla olmaydi. U barcha mamlakat banklarida valyuta operatsiyalari amalga oshirilayotgan bugungi

zamonda. Maqolada shurolar maktabi "mehnatkash xalqqa xos boʻlgan gʻoyalarni tarbiya qilish"ni oʻz oldiga maqsad qilganligi taʼkidlanadi [13].

Moddiy-texnik taʼminotga boʻlgan talab. Maqola muallifi mehnat maktabini tashkil etishda faqat gʻoyaviy emas, balki moddiy taʼminotning ahamiyatini ham alohida qayd etadi. Maktabning samarali ishlashi uchun u "oʻzining alohida binosi, oʻzi yetishtirgan oʻquv qurollari"ga ega boʻlishi, yaʼni oʻz-oʻzini taʼminlashga harakat qilishi lozim. Bu, maktabning amaliy mehnat markaziga aylanishi uchun zarurdir.

Maqola mazmunidan, faqat bino va asbob-uskunalar emas, balki moddiy-texnik taʼminotning umumiy iqtisodiy xoʻjalik bilan bogʻliqligi muhimligi kelib chiqadi.

Rivojlanishdagi muammo va qiyinchiliklar. Maqola muallifi mehnat maktabini joriy etishdagi qiyinchiliklarni ham yashirmaydi. Bu jarayon juda uzoq vaqtni talab qiladi.

Asosiy muammolar: yangi tizimni tushunmaslik va eski odatlarga yopishib olish, mehnat maktabi uchun mos kadrlar va moddiy bazaning yetishmasligi. Maktab faoliyati toʻlaqonli boʻlishi uchun uning "oʻzining alohida binosi, oʻzi yetishtirgan oʻquv qurollari" boʻlishi lozim [14]. Muallif, bu yoʻldagi toʻsiqlarni yengib oʻtish "kuchli bir harakat va bir qancha davom etgan sabr-toqat"ni talab qilishini taʼkidlaydi [15].

Muallif bu ulkan islohot bir zumda amalga oshmasligini ochiq aytadi. Mehnat maktabi "bir yuz yillik tarixni" oʻzgartirishga qaratilgan, shuning uchun uning muvaffaqiyati "kuchli bir harakat va bir qancha davom etgan sabr-toqat"ni talab qiladi. Asosiy qiyinchilik — eski maktab tushunchasiga oʻrganib qolgan odamlarning qarshiligidir. Maktabning eng asosiy maqsadi – "mehnatkash bolalarni [shurolar] siyosatining soʻnggi, sogʻlom va toʻgʻri shiorlari bilan" qurollantirish boʻlgani sababli, bu maqsadga erishish vaqt talab qiluvchi jarayondir [16]. Maqola, eski taʼlim tizimining "oʻz joyiga kelib, bizga toʻsiq boʻlmasligi" uchun uni inqilobiy yoʻl bilan butunlay yoʻq qilish zarurligini taʼkidlaydi [17].

Maqolaning umumiy-falsafiy yakuni. **"Mehnat maktabi nima demak?"** maqolasi soʻngida umumiy-falsafiy ruhdagi yakun yasaladi. Maqola mehnat maktabi ideologik kurash quroli ekanligini, va bu kurashda adolat va toʻgʻrilik gʻalaba qozonishi kerakligini nazarda tutadi. Bu tizimning muvaffaqiyati "Noadatlik har qachon hech kimga biror vaqtda yordam yetkazmaydi" degan gʻoya bilan mustahkamlanadi.

Bu tahlil 1925-yilgi maqolaning pedagogik, sotsialistik va iqtisodiy maqsadini chuqur ochib beradi. Maqola oʻzbek maorifi tarixidagi burilish nuqtasini belgilab, taʼlim tizimini sotsialistik ishlab chiqarish munosabatlariga moslashtirishga chaqirgan. Mehnat maktabi — bu maktabni hayot bilan bogʻlaydigan, bolalarni faqat nazariy bilim bilan emas, balki amaliy mehnat tajribasi bilan qurollantiradigan, va nihoyat, oʻzgaruvchan jamiyatning faol quruvchilari etib tarbiyalaydigan yangi tipdagi taʼlim muassasasidir. Aytish joizki, ushbu mehnat taʼlimdan asosiy maqsad sovet jamiyatiga koʻr-koʻrona sadoqatli jismoniy ishlarni bajaruvchi qatlamni yetishtirish bosh maqsad ekanligini urgʻulash lozim.

"Mehnat maktabi nima demak?" maqolasidagi gʻoyalarni bugungi zamonaviy pedagogik yondashuvlar bilan taqqoslash orqali ularning tarixiy evolyutsiyasini va umumiy pedagogik qadriyatlarini yanada chuqurroq anglashimiz mumkin.

Biz ushbu maqoladagi asosiy prinsiplarni zamonaviy taʼlimning ikki asosiy konsepsiyasi – STEAM (Science, Technology, Engineering, Arts, Mathematics) va Kompetensiyaviy yondashuv bilan taqqoslab tahlil qilishga harakat qildik.

Mehnat maktabi (1925) va zamonaviy taʼlim konsepsiyalarining qiyosiy tahlili.

1. Nazariya va amaliyotning birligi: mehnat maktabi vs. STEAM

Asosiy tushuncha	Mehnat maktabi (1925)	STEAM ta'limi (Hozirgi kun)	Qiyosiy natija (Umumiy jihati)
Integratsiya prinsiplari	Bilimlarni faqat sinfda emas, balki “umumiy xo‘jalik”dagi amaliy mehnat jarayonida olish.	Fanlararo yondashuv, nazariy bilimlarni muhandislik va texnologiya orqali amaliyotda qo‘llash.	Nazariya va amaliyotning ajralmasligi. Ikkala yondashuv ham bilimlarni turmush bilan bog‘lashga intiladi.
O‘qitish usuli	“Kallaga to‘ldirish” usulini inkor etib, bolani mehnat orqali tarbiyalash.	Loyihaga asoslangan ta'lim (PBL), muammolarni yechishga asoslangan yondashuv (Problem-Based Learning).	Faol o‘rganish (Active Learning). Passiv bilim olishni rad etish.
Asosiy e'tibor	Sotsialistik mehnat etikasi va jamoaviy manfaat.	Ijodkorlik (Arts) va Innovatsiya, tanqidiy fikrlash.	Amaliy va yaratuvchi kuch sifatida inson omiliga e'tibor.

Xulosa: Mehnat maktabi bugungi STEAM g‘oyasining tarixiy-sotsialistik prototipi hisoblanadi. Farqi shundaki, 1925-yilda asosiy maqsad “sotsialistik inqilobiy ruh”da tarbiya bo‘lgan bo‘lsa, bugun asosiy maqsad global iqtisodiyot uchun raqobatbardosh innovatsiyalar yaratishdir.

2. O‘quvchining roli: mehnat maktabi va kompetensiyaviy yondashuv

Asosiy Tushuncha	Mehnat maktabi (1925)	Kompetensiyaviy yondashuv (Hozirgi kun)	Qiyosiy natija (Umumiy jihati)
Ta'lim maqsadi	O‘quvchini “hayotga, o‘qishga... umumiy xo‘jalikning bir qismiga” tayyorlash.	Bilim, ko‘nikma va shaxsiy munosabatlarni (qadriyatlarni) birlashtirib, o‘quvchini hayotiy va kasbiy vaziyatlarni hal qilishga tayyorlash.	Hayotga tayyorlash. Ta'limni shaxsiy rivojlanish vositasi emas, balki ijtimoiy funksiya deb bilish.
Qadr-Qimmatga e'tibor	O‘quvchining mehnatkash omma qatorida, shuralar hukumatining siyosatiga sodiq qilib tarbiyalash.	“21-asr ko‘nikmalari” (Tanqidiy fikrlash, kommunikatsiya, hamkorlik, kreativlik)ni rivojlantirish.	Ijtimoiy-axloqiy shakllanish. Ikkala yondashuv ham shaxsni jamiyatning faol va mas'uliyatli a'zosi sifatida

Asosiy Tushuncha	Mehnat maktabi (1925)	Kompetensiyaviy yondashuv (Hozirgi kun)	Qiyosiy natija (Umumiy jihati)
			shakllantirishga intiladi.
O‘qituvchi roli	Inqilobiy ruhda tarbiya qiluvchi, maktabni hayot bilan bog‘lovchi.	Fasiliteytor (yo‘naltiruvchi), shogirdlarga mustaqil bilim olish uchun sharoit yaratuvchi.	Yetakchilik. (Leadership). O‘qituvchi faqat bilim uzatuvchi emas, balki tarbiya jarayonining faol subyekti hisoblanadi.

Xulosa. Kompetensiyaviy yondashuv va Mehnat maktabi o‘rtasidagi eng katta o‘xshashlik – bu ularning ta’limni yakuniy natijaga qaratishi. 1925-yildagi natija – “sotsialistik mehnatga tayyor a’zo” bo‘lsa, bugungi natija – “global mehnat bozoriga tayyor mutaxassis”dir. Ikkalasi ham o‘quvchini “o‘lik bilimlar” bilan emas, balki amaliy ko‘nikmalar (kompetensiyalar) bilan qurollantirishni maqsad qiladi.

Tahlil natijalari shuni ko‘rsatadiki, 1925-yilda ilgari surilgan g’oyalarning mohiyati zamonaviy ta’lim falsafasining asosini tashkil etuvchi bir qancha umuminsoniy va pedagogik qadriyatlarni o‘z ichiga oladi:

- ✓ **Ta’limning hayotiyligi:** ta’limni sun’iy ravishda sinf devorlariga qamashdan voz kechish.
- ✓ **Bilimning funksionalligi:** olingan bilimlar amaliy foyda keltirishi shart.
- ✓ **Jamoaviylik:** bolani yakkaxon emas, balki jamiyatning faol, hamkorlik qiluvchi a’zosi qilib tarbiyalash.

Farq shundaki, 1925-yilda bu g‘oyalar kommunistik ideologiya bilan chambarchas bog‘langan edi, bugungi kunda esa global iqtisodiy raqobat va shaxsiy o‘zini o‘zi rivojlantirish ehtiyojlari bilan bog‘lanmoqda.

1925-yilgi maqoladagi kadrlar masalasiga yondashuvni bugungi O‘zbekistonda amalga oshirilayotgan islohotlar bilan taqqoslash juda dolzarb.

“Mehnat maktabi nima demak?” nomli maqolada ilgari surilgan o‘qituvchi kadrlarga bo‘lgan talab asosan g‘oyaviy-siyosiy va amaliy-mehnatga yo‘naltirilgan bo‘lgan bo‘lsa, bugungi kundagi islohotlar kompetensiyaga, raqamli savodxonlikka va xalqaro standartlarga moslashishga qaratilgan.

Adabiyotlar/Литература/References:

1. مه عارف وه ئوقوتغوچی “Maorif va o‘qutg‘uchi”, میهنت مکتبی نیمه دیمك؟ “Mehnat maktabi nima demak?” دوزبیکستان ده وله ت نه شرییاتینک برنچی مه تبه عه سی 1-son, 24-bet. Toshkint. O‘zbekiston davlat nashriyoti. 1925.

2. ئوقوتغوچی وه مه عا رف “Maorif va o‘qutg‘uchi”, ؟میهنت مکتبی نیمه دیمك “Mehnat maktabi nima demak?” سی مه تبه عه برنچی شریياتینک نه وله ت ده دوزبیکستان 1-son, 24-bet. Toshkint. O‘zbekiston davlat nashriyoti. 1925.
3. ئوقوتغوچی وه مه عا رف “Maorif va o‘qutg‘uchi”, ؟میهنت مکتبی نیمه دیمك “Mehnat maktabi nima demak?” سی مه تبه عه برنچی شریياتینک نه وله ت ده دوزبیکستان 1-son, 24-bet. Toshkint. O‘zbekiston davlat nashriyoti. 1925.
4. ئوقوتغوچی وه مه عا رف “Maorif va o‘qutg‘uchi”, ؟میهنت مکتبی نیمه دیمك “Mehnat maktabi nima demak?” سی مه تبه عه برنچی شریياتینک نه وله ت ده دوزبیکستان 1-son, 24-bet. Toshkint. O‘zbekiston davlat nashriyoti. 1925.
5. ئوقوتغوچی وه مه عا رف “Maorif va o‘qutg‘uchi”, ؟میهنت مکتبی نیمه دیمك “Mehnat maktabi nima demak?” سی مه تبه عه برنچی شریياتینک نه وله ت ده دوزبیکستان 1-son, 24-bet. Toshkint. O‘zbekiston davlat nashriyoti. 1925.
6. ئوقوتغوچی وه مه عا رف “Maorif va o‘qutg‘uchi”, ؟میهنت مکتبی نیمه دیمك “Mehnat maktabi nima demak?” سی مه تبه عه برنچی شریياتینک نه وله ت ده دوزبیکستان 1-son, 24-bet. Toshkint. O‘zbekiston davlat nashriyoti. 1925.
7. ئوقوتغوچی وه مه عا رف “Maorif va o‘qutg‘uchi”, ؟میهنت مکتبی نیمه دیمك “Mehnat maktabi nima demak?” سی مه تبه عه برنچی شریياتینک نه وله ت ده دوزبیکستان 1-son, 24-bet. Toshkint. O‘zbekiston davlat nashriyoti. 1925.
8. ئوقوتغوچی وه مه عا رف “Maorif va o‘qutg‘uchi”, ؟میهنت مکتبی نیمه دیمك “Mehnat maktabi nima demak?” سی مه تبه عه برنچی شریياتینک نه وله ت ده دوزبیکستان 1-son, 25-bet. Toshkint. O‘zbekiston davlat nashriyoti. 1925.
9. ئوقوتغوچی وه مه عا رف “Maorif va o‘qutg‘uchi”, ؟میهنت مکتبی نیمه دیمك “Mehnat maktabi nima demak?” سی مه تبه عه برنچی شریياتینک نه وله ت ده دوزبیکستان 1-son, 25-bet. Toshkint. O‘zbekiston davlat nashriyoti. 1925.
10. ئوقوتغوچی وه مه عا رف “Maorif va o‘qutg‘uchi”, ؟میهنت مکتبی نیمه دیمك “Mehnat maktabi nima demak?” سی مه تبه عه برنچی شریياتینک نه وله ت ده دوزبیکستان 1-son, 26-bet. Toshkint. O‘zbekiston davlat nashriyoti. 1925.
11. ئوقوتغوچی وه مه عا رف “Maorif va o‘qutg‘uchi”, ؟میهنت مکتبی نیمه دیمك “Mehnat maktabi nima demak?” سی مه تبه عه برنچی شریياتینک نه وله ت ده دوزبیکستان 1-son, 26-bet. Toshkint. O‘zbekiston davlat nashriyoti. 1925.
12. ئوقوتغوچی وه مه عا رف “Maorif va o‘qutg‘uchi”, ؟میهنت مکتبی نیمه دیمك “Mehnat maktabi nima demak?” سی مه تبه عه برنچی شریياتینک نه وله ت ده دوزبیکستان 1-son, 26-bet. Toshkint. O‘zbekiston davlat nashriyoti. 1925.
13. ئوقوتغوچی وه مه عا رف “Maorif va o‘qutg‘uchi”, ؟میهنت مکتبی نیمه دیمك “Mehnat maktabi nima demak?” سی مه تبه عه برنچی شریياتینک نه وله ت ده دوزبیکستان 1-son, 27-bet. Toshkint. O‘zbekiston davlat nashriyoti. 1925.
14. ئوقوتغوچی وه مه عا رف “Maorif va o‘qutg‘uchi”, ؟میهنت مکتبی نیمه دیمك “Mehnat maktabi nima demak?” سی مه تبه عه برنچی شریياتینک نه وله ت ده دوزبیکستان 1-son, 27-bet. Toshkint. O‘zbekiston davlat nashriyoti. 1925.
15. ئوقوتغوچی وه مه عا رف “Maorif va o‘qutg‘uchi”, ؟میهنت مکتبی نیمه دیمك “Mehnat maktabi nima demak?” سی مه تبه عه برنچی شریياتینک نه وله ت ده دوزبیکستان 1-son, 28-bet. Toshkint. O‘zbekiston davlat nashriyoti. 1925.
16. ئوقوتغوچی وه مه عا رف “Maorif va o‘qutg‘uchi”, ؟میهنت مکتبی نیمه دیمك “Mehnat maktabi nima demak?” سی مه تبه عه برنچی شریياتینک نه وله ت ده دوزبیکستان 1-son, 28-bet. Toshkint. O‘zbekiston davlat nashriyoti. 1925.
17. ئوقوتغوچی وه مه عا رف “Maorif va o‘qutg‘uchi”, ؟میهنت مکتبی نیمه دیمك “Mehnat maktabi nima demak?” سی مه تبه عه برنچی شریياتینک نه وله ت ده دوزبیکستان 1-son, 28-bet. Toshkint. O‘zbekiston davlat nashriyoti. 1925.
18. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “O‘zbekiston Respublikasi Xalq ta’limi tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish kontseptsiyasini tasdiqlash to‘g‘risida”gi farmoni. 2019-yil 29-aprel, PF–5712-son.

19. OECD (2023). *PISA 2022 Results (Volume I): The State of Global Learning*. Paris: OECD Publishing.
20. Oʻzbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining “Xalq ta’limi tizimida ta’lim sifatini baholash milliy tizimini yaratish boʻyicha chora-tadbirlar toʻgʻrisida”gi qarori. 2018-yil 8-dekabr, 997-son.
21. Xoʻjayev, Q. Kompetensiyaga asoslangan ta’lim: nazariya va amaliyot. Toshkent: Fan. 2020.
22. Dyui, J. (tarjima qilingan manba). *Demokratiya va ta’lim*. [Asl manba: Dewey, J. (1916). *Democracy and Education*. The Macmillan Company].

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ S/10 (5) – 2025

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat roʻyxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” mas’uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyogʻoch koʻchasi, 70/10-uy. Elektron manzil: scienceproblems.uz@gmail.com

Bogʻlanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).